

Time didn't exist,

Space didn't either

דיאנה קוגן
אוצרת: ד"ר סמדר שפי

גלריה אלמסן
נובמבר 2021

עיצוב גרפי: אביחי מזרחי
עורך טקסט: דה. שועי רז
תרגום לאנגלית: יהודית אפלטון
הקמה: קובי דוידר
דפוס: ע.ר דפוס בע"מ
הפקה: יניב לכמן

אלמסן
ALMACEN
المخزن

קוגן מוצאת ספרים ברחוב. הנגיעה בספר שהושלך היא הושטת יד לדחוי, למבוזה. ככפעולת ריפוי, קוגן, מכירה בדפים המצהיבים כ *Readymade* ומשיבה אותם לחיק עולם התרבות.

במשיכות בעיפרון רך, היא מכסה על השורות המודפסות, תוך הקפדה לשמור על פסקאות ורווחים; מלים יחידות, שורות אחדות, שהיא מותירה גלויות, מתלכדות לכדי משפטים קצרים ופואטיים.

מחיקת דימויים וטקסטים, מסיבות אידאולוגיית או לשם שימוש חוזר במצע, מוכרות בשדה האמנות לאורך דורות. הקניית-ערך למחיקה, כיצירה אוטונומית, התבססה במובהק במאה העשרים. רישום מחוק של דה קונינג (Erased de Kooning Drawing, 1953), של האמן האמריקני, רוברט ראושנברג (Robert Rauschenberg 1925-2008) - ניסה את הפרקסיס כהיגד חזותי. ראושנברג מחק רישום, שקיבל מן האמן וויליאם דה קונינג (Willem De Kooning, 1904-1997), והפך אותו, באמצעות פעולת-המחיקה, לעבודתו שלו.

עוד קודם לכן, מחיקה כחלק מתפיסת מודרניות, התגלמה בריבוע שחור (1915?) של קזימיר מלביץ' (Kazimir Malevich, 1879-1935), מהבולטים שבאמני האוונגרד הרוסי. בעבודה פורצת-דרך זו מתרחשת מחיקה סימבולית של תולדות האמנות. מחיקה לשם איפוס הוותה חלק מחזונו של תנועות אמנות כמו הסופרמטיזם, שייסד מלביץ' (מקורו ב-Supremus בלטינית ובנטיית המופשט הגאומטרי לשגב), וכן במשטרים טוטליטריים, שדגלו בכינון סדר חדש על חורבות הרס העולם הישן.

ב-1986 יצר האמן המושגי האמריקני, ג'וזף קוסות' (Joseph Kosuth), *Zero & Not* - בו כיסה פסקאות מתוך כתבי פרויד בסרט הדבקה שחור, אך הותיר חלק מהאותיות גלוי. הטקסט, נוכח ומוסתר חליפות, מתקשר לתת מודע (לא-מודע), מושגים פרוידיאניים שחוללו שינוי באופן קריאת העולם במערב. בדומה לקוסות', קוגן שומרת על מתאר הפסקאות, כך שמתקבלים מלבנים וריבועים כמעט-שחורים. הטקסט מבליח מתוך העבודה כזיכרון. *Then everything went black*. הוא משפט שנשאר גלוי באחד הדפים, ונקרא כמבט רפלקטיבי על תהליך העבודה.

פעולת המחיקה מטרתה לאיין.
ככיסוי ומחיקה של טקסט, או דימוי, מקננת אלימות.
Time didn't exist, space didn't either
בתערוכה דפי ספרים, תלושים, שדיאנה קוגן מחקה בהם טקסטים.
בין השורות הותירה קרעי משפטים.
אלו, כבאלכימיה פלאית, הופכים שירה.

בדפים מתרחש מפגש בין הפעולה הידנית לבין הדפוס, בין המושח ובין המודגש. הטקסט המוסתר-מחוק הוא קליפה ביחס לטקסט, הנחשף-מודגש. פעולת המחיקה-החסרה, שיוצרת קוגן, מזכירה אמנם פיסול, אבל הצירורית האקספרסיביות של הקו - נוכחת בעוצמה.

קוגן עובדת בספרים באנגלית (פועלת בתוכם) - שפה נרכשת עבודה. את הזרות היא מנצלת ליצירת קשב ומבט חדש. היא בוררת מהדפים הקרועים משפטים הנוגעים באמנות ובחיפוש משמעות בעולם.

בתערוכה - שורות-שורות של דפים המקיפים את הצופות והצופים; עמודים גליליים בגדלים שונים, שעונים על הקירות, כמקלות-משחק לא ידוע או כמגילות סגורות. הגלילים מכוסים במונוכרום גרפיט ומבט מקרוב מגלה, שהטקסטורה המחוספסת רבת-השכבות דומה לעור; בלתי מפוענחים - כאילו יצאו מצויר רומנטי של חורבות עתיקות, שאירועים אלימים הביאו לאובדן - הגלילים מנהלים דיאלוג עם הדפים. הם מאזכרים את מעגליות הזמן ואת ריבוד הידע; האופן בו דימויים משתנים ובכל זאת נשארים על מכונם בזיכרון-התרבות.

בדפים מתוך ספרים דחויים, הטקסטים המכוסים של קוגן מערסלים שירה.
Time didn't exist, space didn't either

ד"ר סמדר שפי,
נובמבר 2021

הפעולה של קוגן מורכבת. אקט המחיקה, במיצב של קוסות' ובספרים של קוגן הוא פעולה של ניכוס והפגנת סמכות: השחרת טקסט מזוהה עם צנזורה, הסתרת מידע בשם "ביטחון" או שמירת פרטיות. ניתן לחשוב על אקט המחיקה של קוגן גם במונחים של פיסול רדוקטיבי; מחיקה כחציבה, המותירה מלים וקטעי משפטים נבחרים - גלויים. קוגן מכסה טקסטים אך אינה מעלימה אותם. במבט מקרוב מה שהוסתר נמצא ומתגלה (כמו אצל קוסות' - אפשר, במאמץ מסוים, לקרוא את המכוסה). קוגן מבקשת אפוא מהמתבונן/ת לדמות לארכיאולוג, המסלק בזהירות שכבות אדמה, כדי שלא לפגוע בממצאים; מודע להכאיב, לכך שכל פיסת מידע, כל עדות, הנה נדירה בתכלית.

ככל שמאריכים להתבונן בעבודותיה של קוגן, היחס בין המהוסה והחשוף - הופך פחות דיכוטומי. הטקסטים צפים בשדות האותיות המכוסות ומתקבלת שירה חזותית.

במאמרו, מות המחבר (1967), כתב הסמילוג ומבקר התרבות הצרפתי, רולאן בארת (1915-1980) כך:

אנו יודעים עתה שטקסט אינו נעשה משורה של מילים, המשחררות יחד איזו משמעות בלעדית מעין-תיאולוגית, ("המסר" של המחבר-האל), אלא הוא חלל רב-ממדי, שבו משולבות ומתנגשות כתיבות רבות ושונות, שאף אחת מהן איננה בראשיתית: הטקסט הוא רקמה של ציטוטים המגיעים אליו מאינספור תדריה של התרבות.

רולאן בארת, "מות המחבר", בתוך: מות המחבר / רולאן בארת ו-מהו מחבר / מישל פוקו, תרגום מצרפתית והוסיף אחרית דבר: דרור משעני, עריכה מדעית: אלי שיינפלד, ליבידו סדרה לתרגום, הוצאת רסלינג: תל אביב-יפו 2005, עמוד 14.

THE TWENTY YEARS

ing what he had gotten into, longing for company, he went

Helen lay still in the light from the lamp. Asleep
without her make-up, she looked defenseless, childlike. For
the first time he wondered how old he really was. He
wanted to wake her, ask her to listen to the silent record
with him, to look at the colored photograph. Finally he
shrugged, turned on the light and went to sleep.